

НЕВЕНКА ИВАНОВСКА, ПРАВНА ЕКСПЕРТКА И ПОЗНАВАЧ НА СОСТОЈБИТЕ ВО ИЗВРШУВАЊЕТО

Договорната наплата на долговите е нужност

Како познавач на состојбите во извршувањето, дали сметате дека новиот систем на извршување ја оправдува целта?

- Системот во целост ја оправда целта и доведе до повеќекратно зголемување на ефикасноста во извршување на судските одлуки во однос на претходниот систем на судско извршување. Со новиот систем и доверителите и должниците имаат еднаква положба оти неплаќањето на долгот во определен рок за доброволно исполнување на обврската во голема мера го зголемува вкупниот долг. Голема придобивка на новиот систем е воспоставување дисциплина на должниците во поглед на доброволното намирување на своите обврски.

Како го оценувате развојот на оваа правосудна професија во Македонија?

- Извршителите како лица со јавни овластувања во 2006 година презедоа дел од судската надлежност во однос на извршувањето на судските одлуки и други извршни исправи. Во многу краток период оваа правна професија се разви и стана дел од правниот систем на земјата. Големиот број ненаплатени побарувања доведоа до драстично зголемување на извршителски места во периодот од 2008 до 2011 година. Од година на година се зголемува износот на наплатените средства. Од над дваесет милиони евра во 2006 година, лани сумата надмина сто и седум милиони евра. Со оглед на тоа што оваа професија е во експанзија, се зголемува и бројот на вработени во извршителските канцеларии. Во 2008 година имаше 231 вработен, а заклучно со минатата година бројката се искачи на 507, од кои над 400 вработени имаат високо образование. Од востановувањето на оваа функција, бенефицијата за државата е повеќекратна,

вклучувајќи ги: износот наплатен од ДДВ, придонесите за лица вработени во извршителските канцеларии и персоналниот данок од приходите на извршителите.

Дали сметате дека се создадени услови за нови надлежности на извршителите, особено во делот на вонсудска наплата на долгови, имајќи го предвид искуството на други земји во светот?

- Повеќе од четири години се зборува за проширување на надлежностите на извршителите и навистина е штета што досега тоа не се реализира. Надлежноста за вонсудска наплата на долговите и утврдувањето факти со излегување на самото место се едни од дополнителните надлежности на извршителите во Холандија, Франција, Белгија и Литванија. Сметам дека намирување на долговите со вонсудската наплата ќе биде многукратно зголемено, бидејќи должниците имаат интерес да одбегнат плаќање на судските трошоци, како и на извршителските трошоци и наградата за извршувањето. Во вонсудската наплата значително се помали трошоци за извршувањето, а во согласност со директивата број 60 на Европската комисија за ефикасност

на правдата (ЦЕПЕШ), ако должникот е несолвентен, извршните трошоци треба да ги плати доверителот. Утврдувањето факти со увид на самото место, од друга страна, ќе биде многу поефикасно, бидејќи извршителите имаат поголема флексибилност и ресурси за извршувањето на оваа надлежност.

Дали сметате дека стручноста на работата на извршителите е на задоволително ниво или има простор за подобрување преку континуираната едукација?

- Поддршката во организирање на почетната и на континуираната обука на извршителите од страна на донаторите се одвиваше во периодот од 2006 до 2010 година. Од 2011 година Комората во целост самостојно ја организира и реализира оваа законска обврска. Извршителите се стручни и високопрофесионални кадри и тие постојано се усовршуваат преку учество на обуки и конференции организирани од страна на Меѓународната организација на судски офицери (UIN). Секогаш има простор за подобрување на спроведувањето на обуките, како во однос на изборот на темите така и во однос на предавачите. Некои од извршителите што зборуваат еден од светските јазици имаат можност да се обучат за Европската регулатива и најдобри практики во извршувањето преку методот за далечинско учење.

Како ја оценувате работата на Комората на извршителите?

- Комората на извршителите од своето основање до денес посветено работи на подобрување на статусот и на работата на своите членови. Грижата за членството и подобрување на имиџот на професијата се гледаат преку активно учество во работните групи за подобрување на законските решенија во областа на извршувањето, залагање за примена на

Повеќе од четири години се зборува за проширување на надлежностите на извршителите со вонсудска наплата на долговите и навистина е штета што досега тоа не се реализира.

Сметам дека намирување на долговите со вонсудската наплата ќе биде многукратно зголемено, бидејќи должниците имаат интерес да одбегнат плаќање на судските трошоци, како и на трошоците на извршувањето

најдобрите европски практики кај нас, како и организирање на континуираните обуки што доведуваат до уедначување на практиката кај извршителите во земјата.

Колку комуникацијата со медиумите и транспарентноста во работата на Комората се битни за подобрување на сликата и на имиџот на извршителите во јавноста?

- Комуникација со медиумите и транспарентноста во работата на Комората и извршителите се едни од основните цели што се поставени во статутот на Комората. Комората за остварување на овие цели подготви посебна медиумска стратегија. Добрата комуникациска практика доведе до објективно информирање на јавноста за новиот начин на присилната наплата на долговите, придобивките од воведувањето на оваа нова професија во насока на ефикасно извршување и подобрување на бизнисклимата. Имиџот за професијата извршител се гради и постојано треба да се одржува, затоа продолжувањето на оваа добра практика е од суштествено значење.

Главен тренд во Европа

Вонсудската наплата на долгови се јавува како надлежност на приватните извршители во многу земји од Европа. Станува збор за предсудско и преднотарско постапување на извршителот за да се намира побарувањето на доверителот.

Ваквата наплата е популарна поради краткото време што се троши за наплатата. Краткото време се должи на тоа што доверителот нема потреба да оди на нотар или на суд за да го утврдува своето побарување. Тоа е исто така и многупати поефтино од редовната постапка, бидејќи во ваквото наплатување се избегнуваат нотарските, адвокатските и судските трошоци.

Целиот концепт е базиран на достасување долг и по доставувањето на барањето за вонсудска наплата и самата фактура, извршителот го контактира должникот поради наплата. Во таков систем е неопходно да се има стручно оспособени луѓе, што извршителите секако се. Потоа систем на контрола од Министерството за правда, каде што таков систем веќе постои, и институционализирање на работата за да нема наплата од неовластени полурекетарски фирми.

Но можеби најважниот елемент на вонсудската наплата е во тоа што кога граѓанин контактира со извршител, за граѓанинот се обезбедени низа институти во законот заради заштита на нивниот имот, достоинство, углед, правна позиција итн. Сите други фирми што се занимаваат со ваква наплата го немаат тоа.

Гордан Станковиќ, извршител од Скопје и член на Управниот одбор на КИРМ.

СТАВ

Вонсудската наплата на долгот - мирно решавање на спорот

Вонсудската наплата, која е предвидена во новиот закон за извршување што подолго време се наоѓа во владина постапка, практично значи избегнување на целата судска постапка за да се дојде до извршна исправа. Во законското решение има неколку одредби што се однесуваат на оваа постапка, која се однесува само на парични побарувања.

Овие одредби предвидуваат можност доверителот да може да се обрати кај извршителот со барање да го информира должникот дека доверителот бара да му се плати долгот врз основа на веродостојна исправа. Под услов, ако се согласи должникот за намирување на побарувањето преку вонсудска наплата, во рок од 15 дена, а со спогодба на странките рокот може да биде и подолг, тој долг да го плати на посебната сметка на извршителот за наплата на парични побарувања. Значи првиот услов е да се согласат доверителот и должникот за реализација на вонсудската наплата.

Доверителот треба категорично, во писмена форма, да поднесе барање до извршителот за повикувањето на должникот за вонсудска наплата врз основа на веродостојна исправа. Извршителот мора да изврши уредна достава до должникот. Ако должникот не се согласи, тогаш постапката е неуспешна.

За да може извршителот да бара намирување врз основа на веродостојна исправа по барање на доверителот потребно е доверителот да ги авансира реалните трошоци што

го има извршителот во оваа постапка. Извршителот има право и на награда само за успешна вонсудска наплата на долгот. Наградата што ќе ја добие извршителот ќе биде уредена со тарифата што ја донесува министертот за правда. Вкупните трошоци на целата постапка за вонсудска наплата на побарувањата (долговите), вклучувајќи ја и наградата на извршителот, во секој случај би биле многу помали за должникот во споредба со трошоците при присилно извршување на долгот. Првата позитивна придобивка би била таа што не би имало потреба да се води постапката што ја води нотарот кога ќе добие барање за донесување решение да се дозволи извршување врз основа на веродостојна исправа. Со тоа би се избегнале трошоците што ги продуцира таа постапка, а ги поднесува должникот.

Второ, би се добило во време. Постапката што се води пред нотар исто така бара време да се спроведе, особено во ситуации кога должникот изјавува приговор. Тогаш таа постапка се трансформира во судска постапка, која може да трае и подолго.

Трето, кога би се прифатило ова решение би се растовариле и судовите, бидејќи во тој случај нема да ја имаме постапката што е резултат на приговор што може да го изјави должникот против решението што го донел нотарот. Иако, за волја на вистината, мора да кажеме дека бројот на приговорите против овие решенија што ги носи нотарот е доста

мал и се движи од 4 до 5 отсто, но ако се земе предвид дека станува збор за неколку илјади предмети што се водат кај нотарите, сепак во една мера би се намалил бројот на споровите по приговорите пред суд.

Четврто, кога должникот би прифатил вонсудска наплата, доверителот би го намирал своето побарување за многу пократко време со многу помали трошоци.

Петто, придобивка е и тоа што извршителите, на кои во последно време им се намалува обемот на работа, ќе добијат можност за нова надлежност.

Станува збор за придобивка за граѓаните што оди кон мирно решавање на споровите по основа на долгови.

На крајот мора да се каже дека ако се усвои решението извршителите да можат да спроведуваат извршување за вонсудска наплата на долг врз основа на веродостојна исправа (само со претходна категорична согласност на доверителот и должникот), во никој случај со тоа не се доведува во прашање потребата од натамошно постоење на постапката за донесување решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа што ја водат нотарите (која според новиот закон за нотаријат, кој, како и законот за извршување, е во владина постапка, е насловена - нотарски платен налог).

Проф. д-р Арсен Јаневски